ڏاھپائر

ڪهاڻيون

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، حيدرآباد - سنڌ

2001ع

ڏاها پائر

(ٻارن لاءِ ڪهاڻيون)

مترجم:

عطامحمد ڀنڀرو

ترتيب:

خالد آزاد وگهيو

نظرثاني:

تاج جويو

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، حيدرآباد، سنڌ

2001ع

سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري جو ڪتاب نمبر 70

حق ۽ واسطا اداري وٽ محفوظ

ڪتاب: ڏاها ڀائر (ٻارن لاءِ ڪهاڻيون)
مترجم: عطامحمد ڀنڀرو
ترتيب: خالد آزاد وگهيو
ڇاپو پهريون: آڪٽوبر، 2001ع
تعداد: هڪ هزار
ملهه : 12 روپيا

ملڻ جا هنڌ:

- ڪلڊرنگ هائوس سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو، نئشنل هاءِ وي، حيدرآباد، سنڌ
- ڪاٺياواڙ بڪ اسٽور، اردو بازار، ڪراچي، سنڌ
- عزيز ڪتاب گهر، سکر، سنڌ
- سنڌ بڪ ڪلب، رابعه اسڪوائر، گاڏي کاتو، حيدرآباد، سنڌ

ISBN 969-8194-27-4

Daha Bhair

TRANSLATED BY: Atta Muhammad Bhanbhro
Complied by: Khalid Azad Vighio
Printed by: Azad Communication, Karachi.
Published by: Sindhi Language Authority, National Highway, Hyderabad, Sindh

First Edition: Oct: 2001
Price: Rs: 12/=

هيءُ ڪتاب سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ جي ڪمپيوٽر سيڪشن ۾ ڪمپوز ٿيو ۽ اٿارٽيءَ جي سيڪريٽري، تاج جويي، ميسرس آزاد ڪميونيڪيشن، ڪراچيءَ وٽان ڇپرائي، سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ جي آفيس مان پڌرو ڪيو.

فهرست

ناشر طرفان	4
ڏاها ڀائر	5
موالي رڇ	15
نافرمان چوزو	25
راڻي، لومڙي ۽ لالو ٻلو	29

ناشر طرفان

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي پنهنجي قيام واري ڏينهن کان وٺي. ٻارن جي ادب ڇپائڻ لاءِ ڪوشش ڪندي رهي آهي. ان ڏس ۾ هن کان اڳ ٻارن لاءِ سائنسي. تفريحي ۽ معلوماتي ادب سان گڏ لوڪ آکاڻيون ۽ ٻيو مواد شايع ڪيو ويو آهي. آڪسفورڊ يونيورسٽي پريس. ڪراچي (O.U.P) جهڙي جڳ مشهور اداري. انهن ڪتابن مان ٻه ڪتاب 'ناني سفوران' ۽ 'ٻوليون لوليون ٻارن جون'. اٿارٽيءَ جي تعاون سان ٻيهر باتصوير ڇپرائي. مددي تدريسي مواد(Supplementary Reading Material) طور. سنڌ سرڪار جي تعليم کاتي کان منظور ڪرايا آهن.

اٿارٽيءَ ٻاراڻي ادب جي واڌاري. سڌاري ۽ ٻارن جي گهرج واري مواد جي تياريءَ بابت هڪ ڪاميٽي ٻه ٺاهي آهي. هن ڪاميٽيءَ ڪيترين گڏجاڻين ڪري. ٻارن جي ادب جي واڌاري ۽ ٻارن جي گهرج کي سامهون رکي. ڪي ڪتاب تيار ڪرائڻ جو فيصلو ڪيو آهي. جنهن موجب ٻارن لاءِ تفريحي ادب سان گڏ سائنس فڪشن. معلوماتي ڪتابڙا. ٻاراڻيون لغتون. اينسائيڪلوپيڊيا ۽ ٻيو مواد تيار ڪرايو ويندو.

هيءَ ڪتاب 'ڏاها پائر' دنيا جي مختلف ٻولين جي ٻاراڻين آکاڻين جو مجموعو آهي. جنهن کي محترم عطا محمد ڀنڀري. انگريزي ٻوليءَ ۾ لکيل ڪتاب "Ferry Tells of the World" مان ترجمو ڪيو آهي. جيڪو آربس پبليڪيشن. لنڊن (Arbis Publication, London) وارن ڇپائي پڌرو ڪيو هو. آکاڻين کي ٻارن لاءِ دلچسپ بنائڻ لاءِ. هر آکاڻيءَ سان گڏ تصويرون پڻ ڏنيون ويون آهن ۽ آکاڻين جي ٻولي تمام سادي. سولي ۽ ٻارن جي ذهني سطح مطابق ڪم آندي وئي آهي ته جيئن ٻار انهن مان مزو وٺي سگهن.

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي. سنڌ جي هر ٻار کي پنهنجو سرمايو ۽ سنڌ جي مستقبل جو معمار سمجهي ٿي. هن ڪتاب جي پڙهندڙن کي اٿارٽيءَ جي ٻارن واري شعبي جي انچارج خالد آزاد وڳهئي. اٿارٽيءَ جي سيڪريٽري تاج جويي ۽ پبليڪيشن بيورو جي ڊائريڪٽر امين محمد لغاريءَ جو شڪر گذار ٿيڻ گهرجي. جن ٻاراڻي ادب جي هن رٿا تي باقاعدگيءَ سان ڪم شروع ڪيو آهي.

مون کي اميد آهي ته هي ڪتاب سنڌي ٻاراڻي ادب جي رفتار ۾ هڪ اهم پيش خيمو ثابت ٿيندو.

پروفيسر ڊاڪٽر محمد قاسم ٻگهيو
چيئرمئن
سنڌي ٻولي اٿارٽي

حيدرآباد. سنڌ.
1_ آڪٽوبر. 2001ع

ڏاها پٽ

هڪڙي غريب ۽ پُوڙهي شخص کي ٽي پٽ هئا. هو سدائين کين سمجھائيندو هو ته اسان وٽ نه ڪو چوپايو مال آهي، نه سون ۽ چاندي، نه وري پيو ڪو زر زيور، اُن ڪري اوهان هڪُ بئي قسم جو خزانو گڏ ڪريو، جيڪو آهي سوچ ۽ ويچار جو خزانو. اوهان گهڻو سوچيو ۽ غور ڪريو ته گهڻو ڪجھه پرائيندؤ. اوهان وڏو دماغ ڌاريو. سون چاندي هٿ ڪرڻ بدران سوچ سمجهه جي دولت حاصل ڪريو. عقل جي دولت هٿ ڪرڻ سان نقصان ۾ نه ويندؤ، ۽ ڪڏهن به ٻين جا محتاج نه ٿيندؤ.

اولاد کي اهڙيون نصيحتون ڪندڙ، ويچارو پوڙهو نيٺ هڪ ڏينهن مري ويو. روئڻ، پٽڻ ۽ پيءُ کي دفن ڪرڻ کان پوءِ ٽيئي ڀائر صلاح مشوري لاءِ گڏجي ويٺا. ڪيترن ئي معاملن تي ڳالهيون ٻولهيون ڪرڻ کان پوءِ فيصلو ڪيائون ته 'هتي ڪم ڪرڻ ۽ ترقي ڪرڻ لاءِ ڪجهه به ڪونهي، ان ڪري دنيا گهمي ڏسجي. جيڪڏهن ضرورت محسوس ٿئي ته ٻاهر ٻاهر تي نوڪري ڪجي، ۽

جيڪڏهن ڪا مزوري ملي ته اها به ڪجي، ۽ ايئن ڪرڻ سان پڪ ئي پڪ بک نه مربو.‘

اها صلاح ڪري، ٽيئي ڀائر تيار ٿي گهران روانا ٿيا. هلندا ويا، هلندا ويا، ڪيئي بيابان لتاڙيندا، اُوچن جبلن جا لَڪَ لنگهندا، سفر ڪندا رهيا ۽ ائين ڪين چاليهه ڏينهن گذري ويا. جيڪو سمر ساڻ ڪنيو هئائون، سو کُٽي ويو. پنڌ ڪري ڪري، سندن پيرن ۾ لڦون پئجي ويون، پر رستو هو، جو ڪٽڻ جو نالو ئي نه پيو وٺي. ڪنهن هنڌ ٿورو وقت دابي لاءِ ترسيا، نه وري رڪيائون ٿي پيرن تي زور. هلندي هلندي نيٺ ڪين وٽراهه نظر آئي. ان ڪان پوءِ ڪين مُنارا ۽ وڏيون جڳهيون ڏسڻ ۾ آيون. ويجهو وڃي ڏٺائون ته اهو ڪو وڏو شهر هو. ٽيئي ڀائر ڏاڍا خوش ٿيا ۽ تِکو تِکو شهر ڏانهن هلڻ لڳا.

”اسين بُرائي پوئتي ڇڏي آيا آهيون، ۽ نيڪي اسان جي اڳيان آهي.“ هِن هڪبئي کي چيو.

جڏهن شهر جي ويجهو پهتا ته سندن وڏو ڀاءُ بيهي رهيو ۽ هيٺ ڌرتيءَ تي نهاري چوڻ لڳو: ”هتان ڪو پوڙهو اُٺ گذريو آهي“.

ٿورو اڳتي هليا ته وچئين ڀاءُ هيٺ نهاري چيو: ”اُٺ هڪ اکِ ڪان ڪاڻو آهي“.

”برابر تون نيڪ ٿو چوين“ ٻنهي (وڏي ۽ ننڍي) ڀائرن چيو.

ٿوري وقت ڪان پوءِ ڪين هڪ گهوڙيسوار اچي مليو، جو سندن پٺيان پئي آيو.

وڏي ڀاءُ اُن گهوڙي سوار ڏانهن تکي چيو: ”گهوڙي سوار! تو ڪا

شيءِ وجائي آهي ڇا؟"

گهوڙيسوار گهوڙي جون واڳون ڇڪي ڪٽي گهوڙي کي بيهاريو: "هائو! آءٌ وجايل شيءِ ئي ڳولي رهيو آهيان."

"ڇا اهو پوڙهو اُٺُ ته ناهي، جيڪو تو وڃايو آهي؟" وڏي ڀاءُ ڪاٺس پڇيو.

"ها، ها، پوڙهو اُٺ ئي ته وڃايو اٿم".

"ءِ اُهو کاٻيءَ اک کان ڪاڻو آهي؟" وچئين ڀاءُ چيو.

"هائو، هائو، اُهي ئي سندس پارَ آهن."

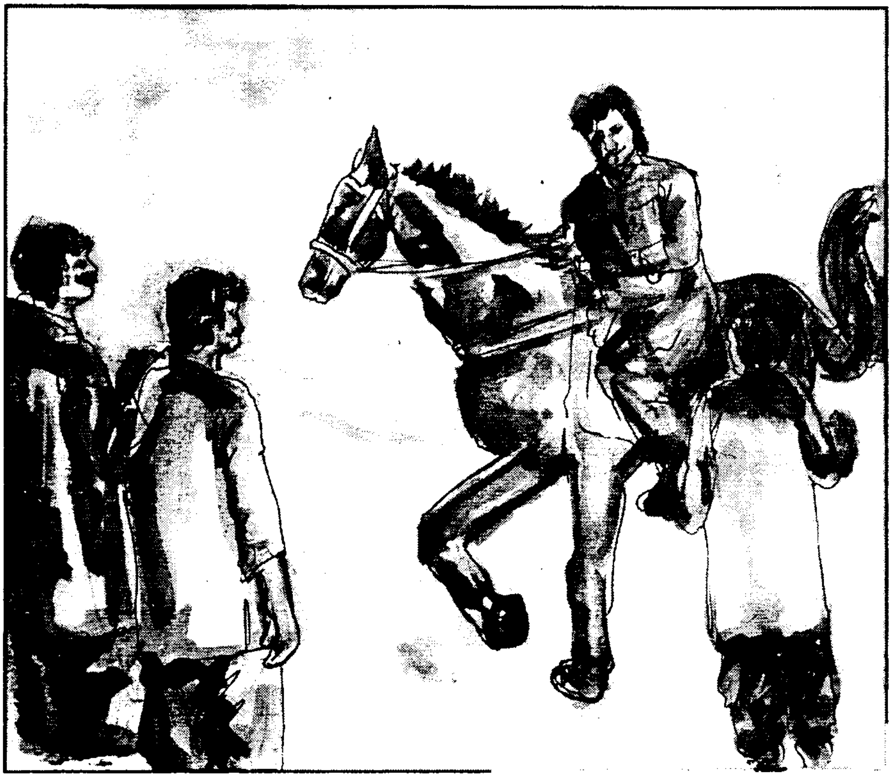

"اُن اُٺَ تي هڪ عورت ۽ ساٽس ننڍڙو ٻار به آهي، ۽ عورت پيٽ سان آهي؟"

گهوڙيسوار ٽنهي ڀائرن ڏانهن شڪَ جي نگاهه سان ڏٺو ۽ چيائين:

”اوهين چورَ آهيو، منهنجو اُٺُ پڪ اوهان وٽ آهي. ٻڌايو تہ منهنجو اُٺ ڪٿي آهي؟“

”ڀائو اسان تہ تُنهنجو اُٺُ ڏٺو ئي ڪونهي.“ هنن وراڻيو.

”پوءِ اوهين اُن بابت سڀڪجهہ ڪيئن ٿا ڄاڻو؟“ گهوڙيسوار ڪائن پڇيو.

”اسين پنهنجي اکين ۽ عقل کي صحيح نموني استعمال ڪريون ٿا، ڏسون ٿا ۽ سوچيون ٿا. جلدي ڪر، سامهون وڃ، توکي پنهنجو اُٺ ملي ويندو.“ ڀائرن کيس چيو.

”مان اُن طرف ڪونہ ويندس. منهنجو اُٺُ اوهان وٽ آهي. جلدي ڪريو، مون کي اُٺُ موٽائي ڏيو.“

”ڀائو! يقين ڪر، اسان تنهنجو اُٺُ ڏٺو ئي ڪونهي.“ هنن کيس پڪ ڏياريندي چيو.

گهوڙيسوارَ سندن هڪ بہ نہ مڃي. هن پنهنجي تلوار ڪڍي مٿن اُلاري چيو، ”هلو! ٿيو منهنجي اڳ ۾!“ اهڙيءَ ريت، کين ملڪ جي بادشاهہ وٽ وٺي آيو.

ٿنهي ڀائرن کي پهريدارن جي حوالي ڪري، پاڻ سڌو بادشاهہ ڏانهن هليو ويو، ۽ کيس عرض ڪندي چيائين تہ: ”جيئندا قبلا، آءٌ پنهنجي اُٺن جو وڳُ جبل ڏانهن ڪاهيو پئي ويس، منهنجي زال ۽ ننڍڙو پٽُ اٺ تي منهنجي پويان پئي آيا. منهنجو اُٺ هڪ اکِ ڪان ڪاڻو هو ۽ اُهي سڀ مون کان پٺتي رهجي ويا. سمجهان ٿو رستو ڀلجي ڪيڏانهن وڃائجي ويا. انهن

دير ڪئي تہ آءُ گهوڙي تي چڙهي سندن ڳولا لاءِ نڪتس. مون کي رستي ۾ ٽي ماڻهو مليا، جيڪي پيرين پنڌ سفر ڪري رهيا هئا. مون کي شڪ آهي تہ اُنهن ماڻهن منهنجو اُٺُ چورايو آهي ۽ منهنجي زالَ ۽ منهنجي پُٽ کي قتل ڪيو آهي."

"اهو تون ڪيئن ٿو چوين؟"
بادشاهہ کانئس سوال ڪيو.
"سائين! هنن ماڻهن مون کي ٻاڌائي ٻُڌايو تہ اُٺ پوڙهو هو، هڪ اکِ کان ڪاڻو هو، ۽ مٿس ٻار سان گڏ هڪ عورت ويٺل هئي، ۽ اها اُميدَ سان هئي."

اهو ٻڌي، بادشاهہ ڪجهہ وقت سوچ ۾ ٻَڌي ويو. ٿوريءَ دير کان پوءِ چيائين: "جيڪڏهن واقعي اِئين آهي ۽ هنن تنهنجي ٻُڌائڻ کان سواءِ اُٺ جا سڀ ٻار پنا پورا ٻڌايا آهن تہ پوءِ تہ چورَ اِهي ئي آهن. ڪين وٺي اچو!"
اُٺَ جو مالڪ ٻاهر ويو ۽ ٽنهي ڀائرن کي اندر وٺي آيو.
"جلدي جواب ڏيو، هن غريب جو اُٺُ ڪيڏانهن ڪيو اٿوَ؟" بادشاهہ ڪين دڙڪو ڏيندي چيو:
"سائين! اسان چورَ ڪونہ آهيون، نہ ئي اسان سندس اُٺ ڏٺو آهي."
ڀائرن چيو.

”اوهان اُنَ جي مالڪ کي سنوان سڌا پار ٻڌايا آهن. جڏهن تہ مالڪ اُن متعلق اوهان کي ڪجهہ بہ ڪونہ ٻڌايو هو. اوهين ڪيئن ٿا چئو تہ اوهان اُن ڏِنــوئي ڪونهي. ايڏو ڪوڙ، ايڏي نڳي! جلدي اُنُ پيــدا ڪري ڏيو. جيڪڏهن اوهان اُن ڏنوئي ڪونهي، تہ پوءِ اُنَ جا پار پتا ڪيئن ٿا ٻڌايو؟“ بادشاهہ ڪين چيو.

”سائين اها عجب جي ڳالهہ ڪانهي، اسان جي ننڍپڻ کان وٺي اها عـادت رهي آهي تہ اسين هر شيءِ چڱيءَ طرح جاچي ڏسندا آهيون. اسان پنهنجي حيـاتي سوچ ۽ ويچارَ ۾ گذاري آهي. اهوئي سبب آهي جو اسين ڏسڻ کان سواءِ سچي ڳالِهہ سمجهي وياسون،“ ٽنهي ڀائرن عرض ڪيو.

اهو ٻڌي بادشاهہ کليو ۽ چيائين: ”ڇا اهو ممڪن آهي، تہ ڏسڻ کان سواءِ ڪنهن ڳالهہ بابت ٻُڌائي سگهجي! اهو ناممڪن آهي؟“

”اســان اوهان جي پرکَ وٺي ڏسنداســون تہ واقـعي اوهين سچ چئــو ٿــا!“ ائين چئي بادشــاهہ، پنهنجي وزير کي پـرسـان سڏائي، ڪـيس ڪَنَ ۾ ڪجهہ چيو. وزير هڪدم دربارِ ڇڏي ٻاهر هليو ويو، ۽ گهڙيءَ کان پوءِ هڪ وڏي صندوقَ نوڪرن هٿان گاڏيءَ تي کڻائي اچي دربار ۾ پهتو. هن صندوق دروازي وٽ رکرائي، تہ جيئن بادشــاهہ جي اُن تي چڱيءَ طرح نظر پئجي سگهي. پوءِ پاڻ هڪ پاسي تي بيٺو. ٽيئي ڀـائر پري کـان صندوق کي غورَ سـان ڏسي رهيـا هئـا. هنن اهوبہ ڏٺـو پئي تہ صندوق ڪهڙي طرف کـان ۽ ڪهڙي طريقي سان آندي وئي هئي ۽ ڪهڙي نموني سان هيٺ رکي وئي.

”چورَ جا ٻچا! اچو، اچي مون کي ٻڌايو تہ هن صندوق ۾ ڇا آهي؟“

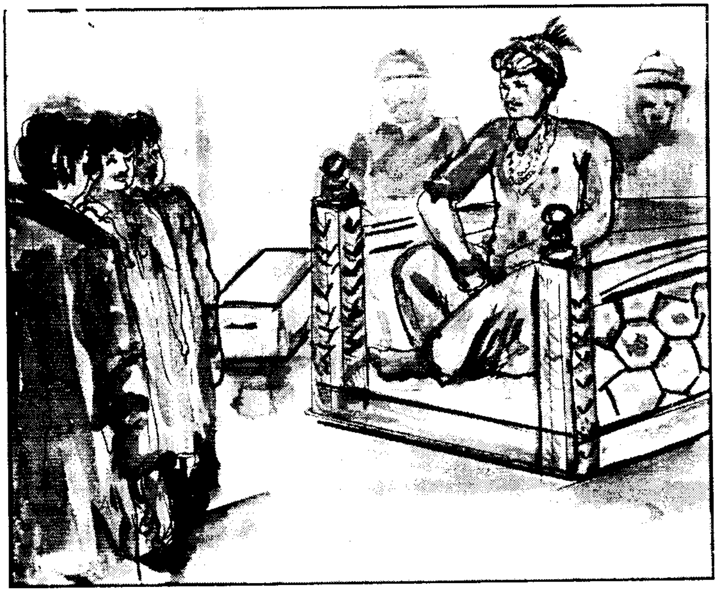

بادشاهہ ڪڙڪيدار آواز سان ٽنهي ڀائرن کي مخاطب ٿي چيو:

”سائين! اسان اڳ ۾ ئي عرض ڪري چڪا آهيون تہ اسان چورَ نہ آهيون.“ وڏي ڀاءُ چيو، ”پر اسين ٻڌائي سگهنداسون تہ هن صندوق ۾ ڇا آهي. جيڪڏهن اوهان جو حُڪم آهي تہ ٻڌو. هن صندوق ۾ هڪڙي گول شيءِ آهي.“ وڏي ڀاءُ چيو.

”اها گول شيءِ هڪ ڏاڙهون آهي.“ وچئين ڀاءُ چيو.

”ها، پر آهي ڪَچو.“ ننڍي ڀاءُ سڀ کان آخر ۾ چيو.

بادشاهہ ٽنهي ڀائرن جي ڳالهہ ٻڌي، صندوق ويجهي آڻڻ جو حڪم ڪيو. نوڪرن دير ڪانہ ڪئي. حڪم ٿيو تہ ”صندوق کولي وڃي!“ صندوق کولي ويئي. بادشاهہ صندوق اندر جهاتي پائي ڏٺو تہ سندس حيرت جي حد نہ رهي. ڇا ڏسي تہ واقعي ڪَچو ڏاڙهون منجهس پيو هو! بادشاهہ پنهنجن هٿن سان ڪَچو ڏاڙهون ڪڍي سڄيءَ دربار کي ڏيکاريو. پوءِ اُن جي مالڪ ڏانهن منهن ڪري چيائين: ”هنن ماڻهن ثابت ڪري ڏيکاريو آهي

تہ هي چور نہ آهن، تون پنهنجو اُن وجي ڪنهن ٻئي پاسي ڳول. هي واقعي ڏاها ۽ هوشيار آهن."

جيڪي ماڻهو دربار ۾ حاضر هئا، سي ٽنهي ڀائرن جي ڏاهپ ۽ هوشياري ڏسي دنگ رهجي ويا، پر بادشاهہ کي سمورن ماڻهن کان وڌيڪ اچرج هئي. ٽنهي ڀائرن جي ڪاڻ لاءِ هر طرح جا طعام آندا ويا، ۽ ڪين هر طرح سان خوش ڪيو ويو.

"اوهين ٻيڏوهي آهيو. جيڏانهن چاهيو، وڃي سگهو ٿا، پر ان ڪان اڳ مون کي اهو ٻڌايو تہ اوهان اِهو ڪيئن معلوم ڪيو تہ ماڻهوءَ اُن وڃايو آهي ۽ اوهان ڪيس اُنُ جا پورا پار پتا ڪيئن ڏنا؟" بادشاهہ ڪانئن پڇيو.

وڏي ڀاءُ چيو تہ "سائين! رستو داب ۽ ڊُسڙِ وارو هو. اُنَ جا داڦوڙا وڏا نهيل هئا، سمجهيم تہ ڪنوات ناهي، پر ڪو وڏو يا پوڙهو اُنُ آهي. جڏهن مون هيءُ ماڻهو ڏٺو، جيڪو اسان جي پنيان گهوڙي تي چڙهيو پئي آيو ۽ هيڏانهن هوڏانهن چوطرف ڏسي رهيو هو، تنهن مان معلوم ڪري ورتم تہ هن همراهہ ڪا شيءِ وڃائي آهي."

"واہ واہ!" بادشاهہ چيو، "پر اوهان مان ڪيس ڪنهن ٻڌايو هو تہ اُنُ ڪاڻو هو؟"

وچيون ڀاءُ اُٿي بيٺو ۽ چيائين تہ "سائين! اُهو مون ٻڌايو."

"تو ڪيئن معلوم ڪيو تہ اُن ڪاٻيءَ اَکِ کان ڪاڻو آهي؟ انڌائپ رستي تي تہ ڪو نشان ڇڏيندي ناهي."

”سائين اها ڳالهه هن ريت معلوم ٿي ته جنهن رستي سان اُٺ لنگهيو هو، ڏنم ته اُن جي ساڄي طرف وارن وڻن جون لامون پَٽيل ۽ کاڌل هيون، ۽ کابي پاسي واريون صحيح سلامت هيون.“

”واه، واه!“ بادشاهه چيو، ”پلا اوهان مان ڪنهن چيو ته اُٺ تي هڪ عورت ۽ هڪ ٻارُ آهي ۽ عورت اُميد سان آهي؟“

”سائين، مون ٻڌايو“ نندي ڀاءُ چيو. ”سائين مون اهو هنڌ ڏٺو، جتي اُٺ ويٺو هو. اُتي مون کي عورتاڻي جُتيءَ جا نشان ڏسڻ ۾ آيا. سمجهيم ته عورت آهي، پرسان وري ننڍڙي ٻار جا پيرن جا نشان به هئا، سو سمجهيم ته ٻار به ساڻ اٿس. عورت جڏهن ويهي وري اُٿي هئي ته ٻِريون ڪوڙي اُٿي هئي. زمين تي ٻِرين ڪوڙڻ جا به نشان هئا، اُن مان سمجهي ويس ته عورت سان ٻارُ ته گڏ آهي، پر پيٽَ سان به آهي.“

”اهو سڀ ڪجهه صحيح، پر اوهان کي پلا اِهو ڪيئن معلوم ٿيو ته صندوق ۾ ڏاڙهون آهي، ۽ اهو ڪَچو آهي؟“ بادشاهه ڪائن پڇيو.

”سائين! نوڪرن جي ڪَٽڻ مان ظاهر هو ته صندوق ڳري ڪانه هئي، پر هلڪي هئي. جڏهن انهن صندوق کي فرش تي رکيو ته مون گول شيءِ جي ڦرڻ جو آواز ٻڌو، جيڪو صندوق جي هڪ ڪنڊ کان ٻيءَ ڪنڊ تائين ڦرندي معلوم ٿيو، تنهن مان صحيح اندازو لڳايم ته ڪا گول شيءِ آهي.“ وچئين ڀاءُ چيو.

”جيئن ته صندوق باغ جي طرف کان ڪجي اندر آئي، اُن ڪري مون

سمجهيو تہ اها گول شيءِ پڪ ڏاڙهون هوندي، ڇو تہ اوهان جي درٻار جي چوڌاري ڏاڙهن جا باغ آهن." وڏي ڀاءُ چيو.

"واه، واه!" بادشاهہ خوش ٿيندي چيو.

بادشاهہ پوءِ ننڍي ڀاءُ ڏانهن منهن ڪري چيو: "ڀلا تو ڪيئن معلوم ڪيو تہ ڏاڙهون ڪَچو آهي؟"

"سائين! اڄڪلهہ جتي ڪٿي ڏاڙهون ڪَچا آهن. اِهو اوُهين پاڻ ئي ڏسي سگهو ٿا."

بادشاهہ حاضر ماڻهن سان گڏ ٻاهر وڃي ڏٺو تہ واقعي سندس باغ جي ڏاڙهن جا وڻ ساون ڏاڙهن سان سٿيا پيا هئا.

بادشاهہ ٽنهي ڀائرن جي عقل، سوچ ۽ سياڻپ کان ڏاڍو متاثر ٿيو ۽ کين چيائين "اوهين دنيائي دولت ۾ برابر غريب آهيو، پر ڏاهپ ۾ بيحد شاهوڪار آهيو."

بادشاهہ پوءِ ٽنهي ڀائرن کي پنهنجيءَ درٻار ۾ وزير ڪري رکيو.

سچ چيو اٿن تہ عقل ۽ سياڻپ، دولت کان وڏيڪ آهن!

موالي رڇُ

ٻيلي جي ڪنهن عملدار کان هڪ ڏينهن ٻيلي ۾ هڪ وڻ هيٺان سُلقي، تماڪَ جي ڳوٿري ۽ ماچيسُ وسري ويا ، جيڪي هڪ رڇ لڌا. رڇ سلقي ڪٽي چڪڻ شروع ڪئي. آخرڪار ڳوٿريءَ وارو تماڪ هڪ ڏينهن کُٽي ويو، پر رڇُ گڙنگ موالي بڻجي پيو ۽ تماڪ جي باڙَ پوري ڪرڻ لاءِ مجبور ٿي، وڻن جا سُڪل پَن تماڪ جي جاءِ تي چِڪڻ لڳو.

هونئن رڇُ روزانو باکَ ڦُٽڻ کان اڳ اُٿندو هو ۽ سائي گاهه تي هيڏانهن هوڏانهن پيو گهمندو هو ۽ اُن بعد ڏُو وڃي درياءَ جي پاڻيءَ ۾ ڪندو هو ۽ پيو تَرندو تُڙڳندو، وِهنجندو ۽ مَڇيون ماريندو هو. وهنجڻ کان پوءِ ڪيس جهنگ ۾ جتي ٻيرِ جي وڻن جا جُهڳتا سُجهندا هئا، اُتي وڃي ٻيرَ کائيندو هو. ٻيرن مان ڏاتَ کُڙڪو ڪري، ماکيءَ جي ڳولا ۾ نڪري پوندو هو ۽ وتندو هو وڻَ وڻَ جي پورَ ۽ ڏارَ ۾ نُوسِڪا هڻندو. ڪٿان جيڪڏهن ماکي لڀي پوندي هئس تہ سندس جڻ تہ لئي ٿي ويندي هئي، نہ تہ پيو سڄو ٻيلو پيرن هينان لتاڙيندو

هو. جيستائين ٻيلي جا ٻه پيرا ڦيرا نه ڏيندو هو، رات جو ننڊ کان اينڊي هئس. پر هاڻي جنهن وقت ٻه جاڳندو هو ته اڪيون ڪولڻ سان ئي سُڪن پنن سان سُلڦي پري، ڏندن جي وچ ۾ پڪوڙي دڪائيندو هو ۽ پوءِ ڪنهن ٻوڙي جي پاڙَ جو پاسو ڏيئي پيو سڄو ڏينهن دونهان ڪڍندو هو.

ڪجهه ڏينهن کان پوءِ رڇ پاڻ کي بيمارُ محسوس ڪرڻ لڳو. هڪ ڏينهن جيئن هو ٻيلي جي وَٽِ سان گهمي رهيو هو ته ڪيس هڪ لومڙي گڏجي وئي. لومڙيءَ رڇَ ڏانهن نهاريو ته عجب مان سندس واتُ پٽجي ويو، ۽ رڇَ کي چوڻ لڳي: "پيارا رَڇ! توسان هيءَ ڪهڙي ويڌن ٿي آهي؟ تون سڄو سانوڻ ڪٿي هئين؟ اڳي ته ڪيڏو ٿلهو متارو ۽ تازو توانو هُئين، تُنهنجي مُنهن مان رتُ پيو ٽِمندو هو، هاڻي ته وجي هڏن جي مُٺِ بچيو آهين. تُنهنجين چنگهن ۽ ٻانهن جا هڏا ته چڻ نَڙَ جا ڪانا بنجي ويا آهن! ڇا توکي ڪائڻ لاءِ ڪجهه ڪونه ٿي مِليو يا بيمار ٿي پيو هئين؟"

رڇَ لومڙيءَ کي جواب ڏنو: "مون کي ته ڪا خبر ئي ڪانهي ته ڇا ٿيو اٿم. هونئن ته آءٌ جوڙ متارو آهيان، پر هڏن ۾ ڏاڍو سُور اٿم. ڪاڌو وٽيمِ ئي نه ٿو. چيٽَ جي مهيني کان وٺي چڻ ته بُک لڳڻ بند ٿي وئي آهي. جڏهن سمهندو آهيان ته پاڻ کي ٺيڪ سمجهندو آهيان، پر سڄي رات پاسا ورائيندي گذري ٿي. سڄو ڏينهن پيو سَهڪان ۽ ڪنگهان. سمجهه ۾ ائين ٿو اچيمِ، چڻ ته ڪو گاهُ کاڌو اٿم. دل ڏڙڪي ٿي ۽ چنبا جڻ ته آلا آلا پيا لڳن."

”هل تہ ڪانَ ڪُتي ڏانهن هلون،“ لومڙيءَ چيو: ”هو ڏاهو آهي، ڪانئس صلاحَ ونون. سڄي ٻيلي ۾ اُهوئي هڪ ڏاهو آهي، جيڪو ڪنہ ڪو علاجُ يا ڦڪي سُتي ڏسي سگهي ٿو.“

”آءٌ هفتو ڪن ڪونہ ويندس. اجا اهڙي ڳالهہ ڪانہ آهي، جڏهن منهنجي طبيعت اجا وڌيڪ خراب ٿي تہ توسان وعدو آهي تہ ڪان ڪُتي ڏانهن ضرور ويندس.“ رڇَ وراڻيو.

هڪ هفتو گذريو، ٻيو هفتو گذريو، رڇُ اڳي ڪان وڌيڪ هيٺو ٿيندو ويو. هڪ ڏينهن رڇُ هڪ ڦِتل واهَہ جي پرسان گهمي رهيو هو تہ ڪيس بگهڙُ مُنهَن ۾ پئجي ويو. بگهڙَ جو رڇَ ڪي ڏِٺو تہ ڪانئس ٺڏو شوڪارو نڪري ويو. اچرج ڀرئي آواز ۾ رڇَ ڪان پڇيائين: ”رڇَ، منهنجا دوست! توکي ڇا ٿيو آهي؟ توکي هن حال ۾ ڏسي ڏاڍو ڏُک ٿو ٿئي، رڳو هڏن جي مُٺ وڃي بچيو آهين! تون هُئين ڪٿي؟ ٻڌاءِ، آخر توسان ڪهڙي ويڌن ٿي آهي؟“

”مون کي تہ ڪا خبر ئي نہ ٿي پوي،“ رڇَ ٺڏو ساهُہ کڻي چيو.

”ڇا، تون بيمار آهين؟“ بگهڙَ پڇيو.

”آءٌ سمجهان ٿو تہ مون کي ٿَڌِ لڳي آهي. مون کي اَلائي ڇا پيو ٿئي. هڏا سورَ ۾ ونجي ويا آهن. ڪاڏي ڪائڻ تي دل بنهہ ڪانہ ٿي چوي. سڄي

سڄي رات پاسا ورائيندي ٿي گذري.ڏينهن جو اُيَساهي ۽ سَهڪو، هلان ٿوته تيزَ ٿا اچن. دِل ٻُڏي ٿي پَئي. چنبا سدائين پگهرَ ۾ آلا، شايد آءُ مرڻ ڪي ويجهو آهيان، ڀائو بگهڙ!"

بگهڙَ ڪيس چيو، "تون ڪان ڪُتي وٽ وڃ. هو جهنگ جو ڏاهو آهي. جهنگ ۾ اُهو اڪيلو ئي حڪيم آهي، جيڪو ڏسي توکي ٻڌائيندو ته توکي ڇا ٿيو آهي ۽ توکي ڇا ڪرڻ گهرجي."

"آءُ وٽس سڀاڻي ضرور ويندس." رڇَ کيس چيو.

"پر تو ڪان ڪُتي جو گهرُ ڏٺو آهي؟" بگهڙَ پڇيو.

"ها، ڏٺو اٿم." رڇَ وراڻيو.

رڇَ ٻئي ڏينهن ڪان ڪُتي جوگهر ڳولي لڌو، جيڪو پپرَ جي هڪ وڻ ۾ هو. هن اُتي پهچي مٿي نهاريو ۽ رحم جوڳي آواز ۾ دانهن ڪري چيائين، "ڪان ڪتا، منهنجا جهونا دوست! گهر مان ٻاهر نِڪر، ڪنڌ مٿي ڪري،مون ڏانهن نهار ته سهي!"

"ميان رڇ، ڀلي آئين! ڇا حال آهي؟ ڏاڍو ڏُٻرو ٿو ڏسجين؟" ڪان ڪُتي چيو.

"يار! مون کي شايد تڏ لڳي وئي آهي. هڏا سُور ۾ ترِڙڪن ٿا. کائڻ پيئڻ تي دل نٿي ٿئي. بُک ختم ٿي وئي آهي. اُٿان ٿو ته مٿي کي ڀانواٽي ٿي اچي. هلان ٿو ته تيزَ ٿا اچن. اکين آڏو اَنڌاري اچيو وڃي. رات جو آرام ڪونهي، کنگهه ۽ سهڪو وڌي ويو آهي. کنگهه سبب واتئون رَتُ اچڻ لڳو

آهي. ائين ٿو لڳي، ڄڻ گاهہ جا گڏا
کائي ويو آهيان. چنبن تان پکھر سُکي
ئي ڪونہ ٿو.“ رڇَ، ڪان ڪُتي کي
احوال ڏنو. ”شايد تون سُلقي ڇِڪيندو
آهين؟ اهو سڀ سُلقيءَ جو ڪارنامو
آهي.“ ڪان ڪُتي وراڻيو.

”اها خبر توکي ڪيئن پئي؟“
رڇَ حيران ٿيندي چيو.

”مون کي اها ڄاڻَ تماڪ جي گنديءَ بانس مان پئي، جيڪا تُنهنجي واتَ مان اچي پئي. ٿورو اورتي اچ ۽ منهنجي پرسان ويھہ. پنهنجيءَ پنيءَ کي منهنجي ڪَنَ سان لائي زور ڏيئي جهل.“ ڪان ڪُتي وراڻيو.

”تُنهنجيءَ دل جو ڌڙڪو صحيح نہ آهي، نہ ئي توکي ننڊ اينديون هونديون. تُنهنجي ساهَ جي سهڪي ۽ دِل جي ڌڙڪي مان معلوم ٿئي ٿو تہ تون بيمار آهين.“ ڪان ڪتي، ڏاهي حڪيم وانگر چڪاس ڪري چيو.

”بس تہ پوءِ منهنجو موت ويجهو آهي. هن بيماريءَ جو شايد ڪو علاج ئي نہ هوندو.“ رڇَ ڍِنل آواز ۾ چيو.

”تنهنجا ڦڦڙَ دڙَ ۽ دونهين سان ڀرجي ويا آهن. اُن دونهين توکي ٻَاري لوڻُ ڪري ڇڏيو آهي. جيڪڏهن تون جلد نيڪ ٿيڻ چاهين ٿو تہ سُلقي ڇڪڻ ڇڏي ڏي. بس، اهوئي هڪ رستو تنهنجيءَ تندرستيءَ جو بچيو آهي.“

رڇَ جهيٽي آواز ۾ڪيس چيو: ”آءُ هيءَ سُلقي ۽ ماچيس ڪيئن اُڇليان؟ ڇا هيءَ سڪل پن جي ڳوٿري به ڦِٽي ڪري ڇڏيان؟ يارَ هنن سان نہ دلِ ٿي وئي اٿم. مون ڪان ائين ڪونہ پُڄندو.“

رڇَ جي ڳالهہ ٻڌي، ڪان ڪٽي ڪاوڙ مان چيو: ”جيڪڏهن تون منهنجي صلاح نہ ونندين تہ پوءِ موتُ ويجهو اٿئي. هلندي هلندي مري ويندين، ڪنهن کي پتو بہ ڪونہ پوندو!“

رڇُ، ڪان ڪٽي جا تورا مجي، ٽِڙندو ٽاٻڙندو، اچي گهرَ پيڙو ٿيو. سُلقيءَ کي پنن سان پري، باهہِ ڏيڻ وارو هو تہ ڪيس ڪان ڪُٽي حڪيم جو ڏسُ ياد اچي ويو ۽ هن سُلقي ڪٽي پري اُڇلي، جيڪا هڪ کَڏَ ۾ وڃي ڪري.

رڇَ اُن ڏينهن سُلقي ڪانہ ڇڪي، ٻئي ڏينهن بہ ڪانہ ڇڪيائين، پر ٽئين ڏينهن هو پاڻ جهلي نہ سگهيو، ۽ کڏ ۾ هيٺ لهي سُلقي ڳولڻ لڳو. گهڻيءَ ڳولا ڪان پوءِ مس مس وڃي سُلقي ڳولي لڌائين. سلقي ڪٽي، پنهنجن وارن سان اُگهي، صاف ڪري،منجهس سُڪل پَنَ پري، ڏندن جي وچ ۾ جهلي، دُڪائي ڇڪڻ لڳو. هن اچا پهريون سُوٽو مَسَ هنيو تہ ڪان ڪُٽي جي نڪ - نڪ ٻُڌائين، جيڪا کَڏَ جي پرئين پاسي ڪان ٻڌڻ ۾ پئي آئي. ڪيس ڪان ڪُٽي جو چتاءُ ياد آيو ۽ هن سُلقي زور سان پري ڪٽي اُڇلائي، جيڪا وري بہ وڃي کَڏَ ۾ ڪٽي ڪري.

رڇَ اُن ڏينهن بہ سُلقي ڪانہ ڇِڪي، ٻئي ڏينهن بہ ڪانہ ڇِڪي، ٽئين ڏينهن بہ ڪانہ ڇِڪي، پر چوٿين ڏينهن هو پاڻ جهلي نہ سگهيو ۽ هيٺ کَڏ

۾ لهي ويو ۽ سُلقيءَ کي ڳوليندو رهيو. وڏيءَ جاکوڙ کان پوءِ، مَس وڃي سُلقي لڌائين. ڪڏ مان ٻاهر نڪتو ته سڄو ڪنڊن ۽ گند ڪچري سان ڀرجي چڪو هو. وڻ جي ڀرِ ونئي وڃي ويٺو. سُلقيءَ کي پنهنجيءَ ٻَچ سان اُگهي صفا ڪيائين ۽ سُڪن پَنن سان ڀري، دُکائي ڇڪڻ لڳو ۽ پنهنجا ڪَنَ کڙا ڪري ڪنائڻ لڳو ته متان ڪان ڪتو ڪٿي ڀرسان نه هجي.

رڇَ، سرءُ جي سموري موسم پاڻ کي سُلقيءَ ڇڪڻ کان گهٽو ئي روڪيو، پر عادت ڇڏي نه سگهيو. آخرڪار، سيارو به اچي ويو. هڪ ڏينهن اُهو ساڳيو، ٻيلي جو عملدار، گهوڙي تي چڙهي ڪان کي ڏسڻ آيو. هن سان گڏ سندس ٻُلتري ڪُتو به هو. گهوڙي کي وڻ سان ٻڌي، پاڻ سَهن جا پير ڪٽي، ڪُتي کي ڪٽي اُنهن تي چڙيائين. ڪُتو اندر جهنگ ۾ ڀونڪڻ لڳو. عملدار سمجهيو ته هن ضرور ڪجهه ڏٺو آهي، سو وڻن جي جهالر پري ڪندو، ڀڄندو ڊُڪندو وڃي ڪُتي وٽ پهتو. اُتي ڪجهه صاف زمين هئي ۽ هڪ ڪِريل وڻ جي

ڀرسان رڇَ جي غارَ هئي. اُن غار مان دونهين جو دُڦ پئي نڪتو، جنهن تي سندس ڪُتو ڀونڪي رهيو هو. عملدار عجب ۾ پئجي ويو. هن اڳي ڪڏهن به رڇَ جي غار مان دونهون نڪرندو نه ڏٺو هو.

عملدار اندر ڏرِ ۾ گهڙي، رڇ کي ٻاهر گهلي آيو. رڇ کي رَسي سان ٻڌڻ جي ضرورت ئي ڪانہ پئي، ڇو تہ رڇُ سُلقي ڇڪي ڇڪي ايترو تہ ڪمزور ٿي چڪو هو، جو پاڻ جهلي، بيهي بہ نہ پئي سگهيو. دونهين جي ڪري رڇَ جي اکين مان پاڻي پئي ٽِميو. سندس کَلَ مِٽيءَ ۾ ميري ٿي وئي هئي. پر پوءِ بہ، سُلقي سندس واتَ ۾ هئي!

عملدار پنهنجي سُلقي سجاتي ۽ رڇَ جي وات مان سُلقي ڇڪي ڪڍيائين. هن رڇ جي ڏرِ ڏانهن نهاريو تہ ڪيس تماڪ واري ٻوٽري ۽ ماچيس بہ نظر آيا. ڪيس اهو وهم گمان بہ نہ هو تہ ڪيس سندس شيون ڪي هن نموني وري موٽي ملنديون. هن پنهنجيون شيون ڪيسي ۾ وڌيون، ۽ رڇ کي ڪٺائي گهر روانو ٿيو.

جڏهن عملدار جي زال ڪيس ايندو ڏٺو تہ ملڻ لاءِ اڳتي نڪري آئي.

"اڙي! هيءَ تون ڪهڙي بلا ڪٺي آيو آهين؟"

"ڏسين ڪانہ ٿي، جيئرو جاڳندو رڇُ آهي!"

"ڇا، هيءُ ڇَڪُ پائيندو؟" زال، مڙس کان پڇيو.

"موالي آهي، موالي رڇُ!" مڙس وراڻيو.

"اسين هن مُئي رِڇ کي ڇا

کنداسون، نہ ڏھڻ جو نہ کُھڻ جو!"

"کنھن فقيرکي ڏئي ڇڏيندا سون تہ وَتندو ٻارن کي وِندرائيندو."

عملدارَ پوءِ اھو رڇُ ھڪ فقير کي ڏئي ڇڏيو. رڇَ ڏنو تہ سُلفي زھر آھي، تنھنکري ڇڏي ڏنائين. ٿورن ڏينھن کان پوءِ ٻُتَ ۾ طاقت وري آيس.

اھو رڇُ ھاڻي نچي ٽپي ننڍڙن ٻارن کي وندرائيندو وَتندو آھي. ٻارَ بہ چوندا آھن تہ ڀُورو ڀُوجارو رڇُ، نچڻ ۽ جُھمر پائڻ ۾ ڏاڍو ماھر آھي.

ھاڻي ھيءُ رڇ جڏھن بہ ڪٿي سُلفي، سگريٽ يا ٻيڙيءَ جو دونھون ڏِسندو آھي تہ ڪاوڙ ۾ اگين ٽنگن تي بيھي، نَرا ڪٽي، اُيو ٿي، رنيڻ شروع ڪندو آھي، جڻ تہ چوندو ھجي تہ "اھو زَھر اٿئي، نہ پيءُ، ڇڏي ڏي، نہ تہ جُڙي ڇڙي مري ويندين!"

ٻارو! اوھان کي بہ ھن ڪھاڻيءَ مان سبق سکڻ گھرجي، ۽ ٻيڙيءَ ۽ ٻئي نشي کان پاسو ڪرڻ گھرجي.

نافرمان چوزو

هڪڙي هئي ڪُڪڙِ، اُن آرو ڪري ٻچا ڦوڙيا. ٻچا ڏاڍا سهڻا، ۽ مٺارا هئا. ڪين ڏسي ڪڪڙِ ڏاڍو خوش ٿي رهي هئي. هڪڙو ٻيو آنو جڏهن ڦٽو تہ اُن مان پيدا ٿيل چوزي ڪي هڪ چنگهہ، هڪ ڪنيڙاٽي ۽ هڪ اک هئي، يعني اهو اڌ چوزو هو.

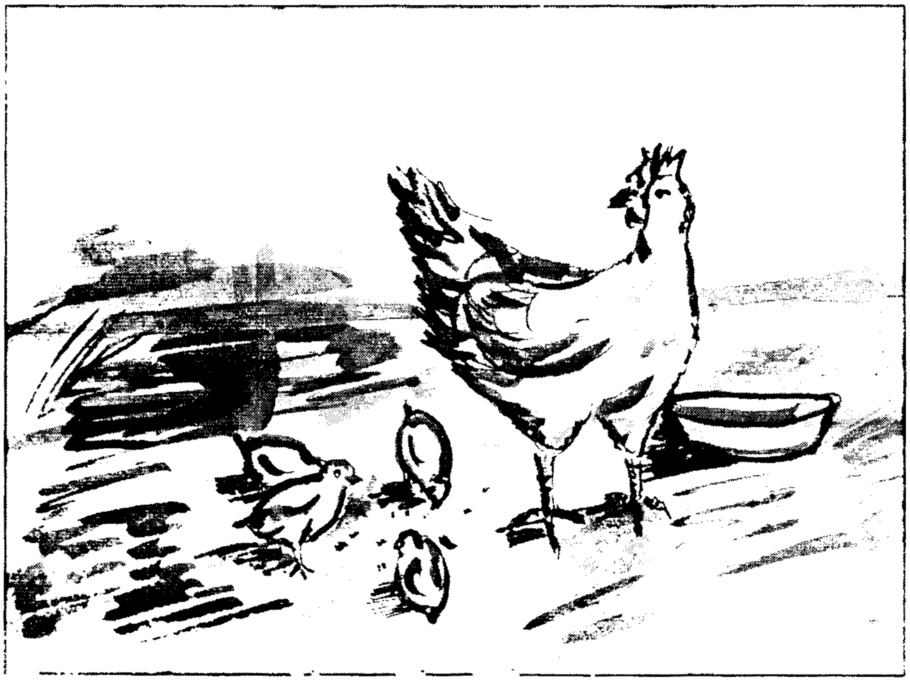

ڪُڪڙِ ڪي ڪا ڪَلَ ڪانہ پيئي، تہ آخر هن عجيب غريب ٻچي جو هن دنيا ۾ اچڻ جو ڪهڙو مقصد هو. هوءَ هميشہ ان ڪي پنهنجي پرِ ۾ رکندي هئي، تہ متان ڪيس ڪو نقصان نہ پهچي. اهو چوزو ٿوري وقت کان پوءِ ڪجهہ وڏيرڙو ۽ مٿي ڦِربو ٿي پيو. هو هر هَر ٻاهر هليو ويندو هو. جڏهن سندس ماءُ ڪيس سڏيندي هئي تہ ٻُڌو اَڻ ٻڌو ڪري ڇڏيندو هو ۽ موٽي نہ ايندو هو. هڪ چنگهہ هوندي بہ ڪيس ٻاهر گهمڻ ڦرڻ جو ڏاڍو

شوق هو ۽ جيئن جيئن وڏو ٿيندو ويو، تيئن تيئن وڌيڪ ضدي ۽ نافرمان ٿيندو ويو. ماءُ ڏانهن سندس بي رخي وڌندي ويئي ۽ پائرن، پينرن جي هڪ ٻه نہ ٻڌندو هو. نيٺ اهو ڏينهن بہ آيو، جو ماءُ کي چيائين تہ: آءٌ مرغي خاني کان تنگ ٿي پيو آهيان، اُن ڪري آءٌ هاڻي بادشاه ڏانهن ٿو وڃان."

ويچاريءَ ماءُ کيس گهڻو ئي سمجهايو تہ انهيءَ ڳالهہ تان لهي وڃ، پر ماءُ سان وڙهندو رهيو ۽ چوڻ لڳو: "منهنجي زندگي هتي موڳي ۽ مونجهہ پري ٿي پئي آهي، آءٌ هاڻي بادشاه ڏانهن وڃان ٿو." ائين چئي منڊڪ منڊڪ ڪندو، بادشاهي شهر ڏانهن رخ ڪٽي رکيائين.

چوزي جڏهن ٿورو پنڌ ڪيو تہ رستو چڙهي ڪٽي ٻنين جي وچ مان سڌُ ڪيائين. هلندو اچي هڪ واهہ وٽ پهتو، جيڪو گند ۽ ڪَکَن ڪانن سان پُورجي چڪو هو ۽ اُن مان پاڻي آسانيءَ سان وهي نہ پئي سگهيو.

واهہَ، ننڍڙي چوزي کي سڏ ڪري چيو: "چوزا! اچ منهنجي مدد ڪر، آءٌ اڪيلو هن گند ۽ ڪکن ڪانن جي صفائي نہ ٿو ڪري سگهان."

"آءٌ تنهنجي مدد نہ

ڪري سگهان ٿو، پر وقت وڃائي نہ ٿو سگهان، جو مون کي بادشاه سان ملڻو آهي،“ ائين چئي چوزو منڊڪ منڊڪ ڪندو هليو ويو.

ٿورو اڳتي هليو تہ ڏٺائين تہ هڪ هنڌ هلڪي باهہ ٻري رهي آهي، اُن ۾ آليون ڪاٺيون وڌيون ويون آهن ۽ اُها ڪنهن بہ وقت وِسامي سگهِي ٿي.

”اي ننڍڙا چوزا! تون وقت تي پهتو آهين. مون کي بچاءِ! پنهنجي کنڀڙاٽينءَ سان پکو هڻ ۽ منهنجي مٿان کي سُڪل ڪَکَ ۽ ڪاٺيون ميڙي رک!“ باهہ چوزي کي منٿ ڪندي چيو.

”آءٌ توکي واقعي بچائي سگهان ٿو، پر مون کي اُن ڪان بہ وڏو ڪم ڪرڻو آهي. آءٌ بادشاه سان ملڻ وڃي رهيو آهيان،“ چوزي فخرَ مان چيو ۽ منڊڪ منڊڪ ڪندو هليو ويو.

چوزو جڏهن گهڻو پنڌ ڪري بادشاهي شهرَ جي پرسان وڃي پهتو تہ کيس هڪ گهاٽي جهنگ ۽ ٻوڙن مان گذرڻو پيو. ٻُوڙن ۾ هوا ڦاٿي پئي هئي.

”ميان چوزا! منهنجي مدد ڪر، هنن ٻُوڙن ۽ جهنگ مان مون کي ڇڏاءِ!“ هوا چوزي کي پڙ پڙ ڪري چيو.

”تنهنجو خيال تہ تمام سٺو آهي، پر مون کي وقت وڃائڻو ناهي. آءٌ بادشاهہ سان ملڻ لاءِ وڃي رهيو آهيان،“ چوزي وراڻيو ۽ منڊڪ منڊڪ ڪندو هليو ويو.

چوزو ڏاڍو خوش هو، ڇوتہ کيس بادشاهي شهر جا مُنارا ۽ ماڙيون جون چِٽيون ڏسڻ ۾ پئي آيون.

چوزو دوڙَ پـــائـــي

بادشاهي شهر اندر گهڙيو ۽ شاهي محلات ڏانهن ويندڙ رستــو كـٽـي ورتائين، جتي پهريدار بيـنـا هئـا. چوزو مـنـدڪ مـنـدڪ كـنـدو، دَرُ ٽپي اندر ٽيو ۽ اڳڻ ۾ پهچي سامـهـون واري در وٽ وڃي بيـــنـــو. اُتان جيـــئن ئي بورچيـخاني جي دريءَ كـان پاسو ڏئي لنگهيو تہ شاهي رانڌي (بورچيءَ) جي اک وڃي مٿس پئي.

’شاهي دسترخوانَ لاءِ فقط اُهائي شيءِ گهربل هئي، مـون كي هڪ چوزي جي ضرورت هئي،‘ بورچيءَ دل ۾ چيو ۽ جَهٽُ ڏئي چوزي كي كنيڙ كان جهلي ديڳڙي جي گرم گرم پاڻي ۾ وڌائينس. چوزي جي كَنيڙن ۽ اکين ۾ گرم پاڻي لڳو تہ رڙيون كرڻ لڳو: ”اي پاڻي! مون كي نہ بوڙِ، گهڻو گرم ٿي، اُبرِ نہ!“ پاڻيءَ وراڻي ڏنس: ”مـيـان چوزا! جڏهن آءٌ تكليف ۾ هئس، گند، ككن ۽ كانن مـون كي بند كري ڇڏيو هو تہ تو منهنجي كا مـدد كانہ كئي، هاڻي آءٌ تنهنجي مـدد ڇو كريان.“ اهو چئي پاڻي زورَ سـان ٽهڪڻ لڳو. باهہ بہ ڀڙكي چوزي كي پچائڻ لڳي تہ چوزي رڙِ كري كيس

چيو: ”اي باهِ! تون اينترو خطرناڪ نموني سان نہ پڙڪُ، مون کي ساڙِ ۽ بارِ نہ.“

باهِ چيس: ”جڏهن آءٌ تڪليف ۾ هئس تہ: “تو منهنجي ڪابہ مدد نہ ڪئي،” ائين چئي هوءَ اڳ کان وڌيڪ پڙڪڻ لڳي.

چوزي کي يقين ٿي ويو، تہ هو بُوساتجي مري ويندو. اُن وقت شاهي بورچيءَ ديڳڙي جو ڍڪڻُ لاهي ڏٺو ۽ چيائين: ”هاءِ الا ، رَهو تہ تيار ڪونہ ٿيو، ماڳهين چُوزو ئي سڙي اڱر ٿي ويو.“

پوءِ هن چُوزي کي جَنگهہ کان پڪڙي دريءَ کان ٻاهر ڦِٽي ڪري ڇڏيو.

چُوزو زَمين تي ڪري، تنهن کان اڳ واءَ ڪٽي ان کي کنيو. واءَ چوزي کي تمام گهڻو مٿي اُڏائي، گهرن جي چِتين سان ڪٽي هنيو، شهر جي منارن سان ٽَڪرايو ۽ پوءِ کيس شهرَ جي مُناري جي هڪ ڳُڙکيءَ ۾ بند ڪري ڇڏيو.

ٻارو! جيڪو ماءُ جو چوڻ نہ مڃيندو، اُن جو اِهڙوئي حالُ ٿيندو ۽ جيڪو ڪنهن جي مدد نہ ڪندو، ان جي بہ ڪو مدد نہ ڪندو.

راڻي لومڙي ۽ لالُو بِلو

ڪنهن زماني جي ڳالهه آهي ته هڪڙو بِلو ڳوٺ کان پَري نڪتو ۽ هڪ لومڙي به ٻيلي مان پڇندي آئي، ٻئي هڪ هنڌ اچي پاڻ ۾ ڏهو بڌهه ٿيا.

”ڇا حال آهن؟“ لومڙيءَ ٻلي کان پڇيو.

”مڙئي چڱا حال آهن،“ ٻِلي لومڙيءَ کي وراڻيو.

”تنهنجو نالو ڇاهي ميان ٻِلا؟“ لومڙيءَ پڇيو.

”منهنجو نالو ”لالو“ آهي،“ ٻلي وراڻيو.

”يلا تنهنجو نالو ڇاهي“؟ ٻلي کانئس پڇيو.

”منهنجو نالو ’راڻي‘ آهي ۽ مان رنڙ آهيان“، لومڙيءَ چيو.

”پوءِ اَڄ ته پاڻ ٻئي گڏجي رهون،“ ٻلي لومڙيءَ کي چيو.

”مون کي ڪوبه اعتراض ناهي،“ لومڙيءَ وراڻيو.

پوءِ ٻئي گڏجي لومڙيءَ جي گهر ۾ رهڻ لڳا.

هڪ ڏينهن ٻِلو، جهنگ مان مِنا ۽ ڳاڙها پيرَ ميڙڻ ويو. هن پيرَ ميڙيا پئي ته هڪ سهو ڊوڙندو آيو. سهي، ٻلي کي ڪونه ڏٺو ۽ سندس مٿان

ٽپڪيون ڏيندو هليو ويو.

”اڙي چورا، مت جا موڙها! هي ڇا ڪيئه؟“ ٻلي ڪيڪڙاٽ ڪندي وڏي آواز سان سهي کي چيو. سهي جا ڊپ ۾ ڪَنَ ڪِيتا ۽ پُڇ ذيل ٿي ويو. وٺي رڪيائين ڪُڙبن تي زور. ايڏو تکو پئي ڊوڙيو، جو پيرن جون ڪُڙيون پُٺن سان پئي لڳس. اک ڇنڀ ۾ الائي ڪٿي وڃي نِڪتو. رستي ۾ ڪيس هڪ ٻگهڙُ مليو، تنهن کي سَهڪندي سهڪندي چيائين: ”سائين! مان راڻي لومڙيءَ جي گهر وڃان پئي آيس ته هڪ اَڻ ڏنل ۽ اڻ ٻُڌل بلا منهنجي مٿان ٽپي وئي. اُها تمام وڏي ۽ خطرناڪ هئي. هن مون کي جَهڙپَ ڏئي، جيئري هڙپ ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي، پر شابس هجي منهنجين ڄنگهن کي، جن مون کي ڀڄي بچائڻ ۾ مدد ڪئي.“

”مان اُتي ضرور ويندس ۽ ڪيس ڏسي وٺندس.“ ٻگهڙ چيو.

”سائين! نه وڃجانءِ، هو توکي هڪ ئي ڳيتَ سان ڳڙڪائي ويندو،“ سهي ٻگهڙ کي چيو.

ڊيڄارڻ جي باوجود ٻگهڙُ راڻي لومڙيءَ جي گهر ويو. ان وقت لالوءَ ۽ راڻيءَ هڪ مئل رڍِ گهلي آڻي گهر ڀرسان رکي هئي ۽ هو ٻئي لوڙهي جي پاسي ۾ ڪيس ڇڪي پٽي کائي رهيا هئا.

جڏهن راڻيءَ کائي ڍءُ ڪيو ته هوءَ ٻاهر گهَرَ جي ٻَلي وٽ نڪري آئي، هن ڏٺو ته ٻگهڙ سندس گهر ڏي اچي رهيو هو. راڻيءَ اڳتي وڌي سندس آجيان ڪئي. ٻگهڙ ڏٺو ته ٻلو لوڙهي جي ڀرسان مئل رڍ کي پٽي ۽ کائي

رهيو هو.

”تنهنجي گهر ۾ ڪير آهي؟“ بگهڙ لومڙيءَ کان پڇيو.

”هڪ مـتـيـر مُڙس آهي، سندس نالو لالو آهي. وڏو مَلهُه ۽ مـتـارو آهي. سـورهيـہ ۽ سگهـارو آهي.“ راڻيءَ وراڻيـو. ”هو جهڙپ ڏئي هڪ رڍ گهلي آيو آهي. جيـڪڏهن تُون جيئدانُ گهرين ٿو تہ پنجي جانِ بچاءِ، نہ تہ تنهنجو بہ خيرُ ناهي“.

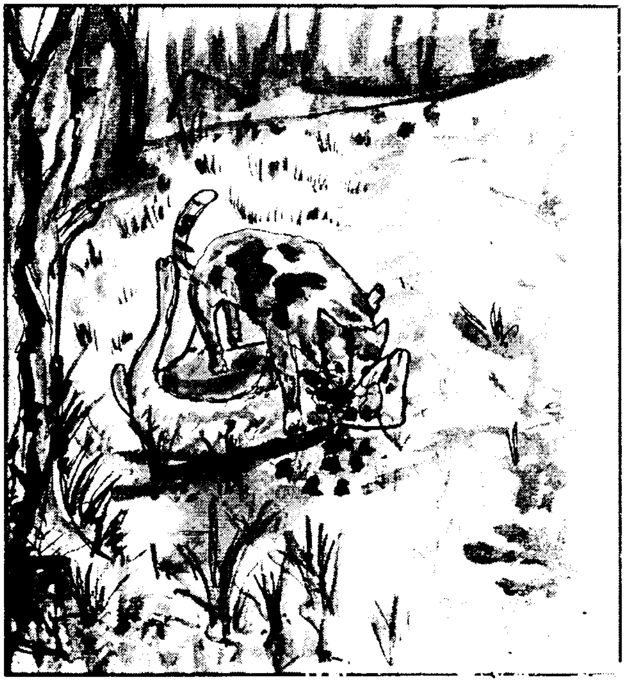

ٻلو، رڍَ کائڻ ۾ مصروف هو ۽ رکي رکي ميـائُون .... ميـائُون بہ ڪري رهيو هو. بگهڙَ سمجهيو تہ چوي ٿـو ”آٽيـو، اجا آٽيـو، آٽيـو، اجا آٽيو!“

”هن سڄي رڍِ کائي ڇڏي آهي، پـر اجا بــہ سـنـدس ڍءُ نہ ٿيو آهي“. رڍ چيو.

”مـــارِ! ڪا ڇتي بلا آهي!“

بگهڙَ چيو ۽ ڊپ کان ڪٽي پيرن تي زورُ رکيائين. ٻيلي مان تِکو تکو ڊوڙندو پئي ويو تہ هڪ ٿُلهي متـاري رڇ تي نظرَ پئجي ويس، جيـڪـو هڪ وڻ جي پاڙَ ۾ سُتو پيو هو.

”تو ڪا نئين خبرَ ٻُڌي آهي؟ اسان هاڻي تہ هن ٻيلي ۾ هڪ گهڙي بہ

رهي نہ سگھنداسون. راڻيءَ جي گهرَ ۾ لالوءَ نالي هڪ وڏو ٻلو رهي ٿو، جيڪو هڪ ڏينهن ۾ چار رڍون کائي چٽُ ڪري ٿو، تہ بہ ٻُڪَ ڪان دانهون ٿو ڪري.“ بگهڙ سهڪندي ساٽس ڳالهہ ڪئي.

رڇ ڪَنَ لوڏيا، اکيون ٽمڪايون ۽ پُڇ کي لمڪو ڏنو.

”اهڙو جانور آءُ هڪ دفعو ڏسندس سهي.“ رڇ چيو.

”سائين! اهي وري ڪهڙيون اُگريون ڳالهيون پيا ڪريو. وائي سٽائي تہ ڪديو. شل! اوهان، سندس مُنهن نہ پئو، بهتر آهي تہ ٻيلي جو اهو پاسو ئي ڇڏي ڏيو.“ بگهڙ، رڇَ کي صلاح ڏني.

بگهڙ ۽ رڇ اجا پاڻ ۾ ڳالهائي رهيا هئا تہ هڪ وڏي مَمر اچي اُتان لنگهي.

”ماسي مَمر! راڻي لومڙيءَ وٽ هڪ خطرناڪ جانور اَچي رهيو آهي، جنهن جو نالو لالو آهي. مٿير مڙس آهي، ويهہ ممون ۽ رَڇ کائي ٿو. اُن ۽ شينهن جا پُڇُ ٿو کائي، ڏهن ڍڳن کي ڍير ٿو ڪري ۽ پوءِ بہ روزُ ٻُکيو ٿو رهي.“ رڇَ، ممرَ کي چيو.

”ڪيڏو نہ خطرناڪ جانور چئبو!“ مَمرَ چيو، ”دل ٿي چوي آءُ هڪ دفعو ڪيس ڏسي اچان.“

اُن معاملي تي ڏاڍو بحث مباحثو هليو. خوف ۽ خطري واري ڳالهہ تي بہ غور ويچار ڪيو ويو. نيٺ ڳالهہ اچي اُتي ڪُتي تہ راڻيءَ کي ايلاز منٿون ڪيون وڃن، جيئن هُوءَ پنهنجو 'لالو پهلوان' هڪ نظر اسان کي ڏسڻ جو بندوبست ڪري. پوءِ جانورن نيٺ فيصلو ڪري، راڻيءَ سان ڳالهائڻ لاءِ رڇ

کي روانو ڪيو ۽ ڊپَ ۽ هِراس جا ماريل جانور گهاٽي ٻيلي جي ڪنهن ڪُنڊ پاسي ۾ لِڪي ويهي ڪَنائڻ لڳا ته جيڪڏهن رڇَ جون رڙيون ٻُڌجن ته اُن خطرناڪ بلا کان پَڄي جان ڇڏائجي.

رڇُ ڊِڄندو ڊِڄندو اچي راٽيءَ وٽ پهتو.

”ڇا حال آهي راٽي؟ آهين ته خُوش پاش!“

”شُڪر آهي، مڙيئي خير آهي.“

”سڄي ٻيلي ۾ هُلي ويو آهي ته تو وٽ ڪو خطرناڪ جانور لالوءَ نالي رهي ٿو. اسان اُن کي هڪ نظر ڏسڻ ٿا گهرون. اسان کي ٻڌاءِ ته اهڙو ڪيئن بندوبست ٿئي، جو اسان ڪيس ڏسي سگهون، پر هو اسان کي ڏسي ئي نه.“ رڇَ، راٽيءَ سان اندر جو حال اوريو. راٽيءَ ڪجهه گهڙيون سوچي رَڇ کي چيو: ”اهو هيئن ٿي سگهي ٿو ته گوشتَ جون رانون پچائي تيار ڪريو. ماکيءَ جا ڊٻا ڀري رکو ۽ پوءِ اسان کي دعوت ڏيو. اسان گڏجي

ايندا سون. پوءِ اُهو خطرناڪ جانور اوهان کي ڪوبه نقصان نه رسائيندو.“ راٽيءَ رڇَ کي سمجهائيندي چيو.

رڇُ خوشيءَ ۾ ڊوڙندو اچي پنهنجن دوستن، بگهڙ ۽ مَمَ وٽ پهتو. کين چيائين ته : ”راٽيءَ جو چوڻ آهي ته، گوشت جون رانون پچايو ۽ ماکي به گڏ

ڪريو، پوءِ اسان کي دعوت ڏيو، اِن صورت ۾ خطرناڪ جانور اوهان کي ڪوبہ نقصان نہ پهچائيندو“.

پوءِ رڇَ ماڪي گڏ ڪرڻ شروع ڪئي. بگهڙُ، گوشت پچائڻ کي لڳي ويو، جڏهن تہ مَرَ پهاري ڏيڻ ۽ چند ڦوڪ کي لڳي ويئي.

جڏهن هنن تمام گهڻو گوشت پچائي ورتو ۽ ماکي بہ ڪافي تعداد ۾ گڏ ڪري ورتي، تڏهن وجي راڻي لومڙيءَ کي دعوت ڏئي آيا.

”هاڻي آءٌ وڻ تي چڙهي، مهمانن کي چڱيءَ طرح ڏسي سگهندس،“ اهو چئي رڇُ پري وڃي ڪنهن وڏي وڻ تي چڙهي ويهي رهيو.

بگهڙ چيو: ”آءٌ بہ سڄو ڏينهن گوشت پچائي باهہ تي ويهي ويهي ٿڪجي چُور ٿي پيو آهيان، ڪنهن وڻ جي هيٺان وڃي ٿو سُمهان. مهمان آيا تہ ڪٿان ڪا اوٽَ ڏئي ڪين ڏِسي وٺندس.“ ائين چئي هو بہ هليو ويو.

مَرَ چيو. ”آءٌ بہ سڄو ڏينهن صفائي ۽ چند ڦوڪَ ڪري مري پئي آهيان، سو آءٌ هتي ڪِني بُوڙن ۾ وڃي ٿي لِڪي آرام ڪريان. جي مهمان آيا تہ بُوڙن جي وِٿيءَ مان ڪٿان ڪين ڏسي وٺنديس.“ ائين چئي اها بہ هلي ويئي.

راڻي لومڙي ۽ لالو بِلو آيا تہ ميزبانن مان هڪ بہ موجود نہ هو. ٿورو انتظار ڪري مهمانن کائڻ شروع ڪيو. بِلو وجي گوشت کي پِٽو ۽ راڻيءَ وجي مِنيءَ ماڪيءَ کي بَرو ڏنو. اوچتو بُوڙن ۾ سَرڪو ٿيو ۽ گاهہ ۾ چُرپُر ٿي. مَرَ جو ننڍڙو پڇ خوف کان ڏڪڻ لڳو. لالي سمجهيو تہ ڪو ڪُئو

آهي، سو ڪيڪڙات ڪري جهٽ هٽي ڪٽي مَمرَ جي پيچ ۾ چَڪُ وڌائين.

خوف ڪـان اڳيـئي مَمرَ، ٽڙڪي پئي، مـٿـان جو ٻلي ڪـيـڪڙات ڪري سندس پُڇَ ۾ اوچتو چَڪُ هنيو، سو هانءَ ڦاٽنديون رڙيون ڪري وني ڀڳي. هوڏانهن ٻلي مَمر جون رڙيون ۽ دانهون ٻڌيون تہ ڊپَ ۾ ٽَپُ ڏئي وڃي وڻ تي چڙهيو. اُن وڻَ تي ڪو اڳي ئي رڇ وينو هو، تنهن اوچتو آفت کي وڻ تي ٽپ ڏيندي ڏٺـو تہ سندس چنبـا خوف ڪـان ڏڪڻ لڳا. وڻ تي پاڻ جهلي نہ سگهيو، ۽ پاڻ ڪٽي مٿان چڙيائين تہ ڏُو وڃي اُتي ڦهڪو ڪيائين، جتي بگهڙُ سُتو پيو هو. بگهڙُ بہ مَمرَ جون دانهون ٻڌي خوفَ ۾ ڪُرونڊڙو ٿيو، ساهہ مُٺ ۾ ڪيو، پجڻ جون واٽون ڳولي رهيو هو. مٿان جو اوچتو ڦهڪو ٿيو تہ بگهڙُ بہ ٽپ ڏئي اُٿيو ۽ نَڪَ سامهون وني ڀڳو. ڀڄندو ۽ ڊپ وچان ٽڙندو ٿابڙندو ڪِرندو ٿي ويو. شـام جو مَسَ وڃي ٻيلي جي ڪنهن ڪُنڊَ پاسي ۾ بگهڙُ، رڇُ ۽ مم پاڻ ۾ مليا.

"اهڙي بُري بلا مـــون زندگيءَ ڀر ڪانہ ڏٺي، مون کي پُڇَ ڪـان وني نـڪـاءُ ڪرايائين ڪانَ جي بُندَ سان تہ اڪين مان چٽنگون نڪري ويون. بس وڏڙن جو ڪو لولو اڳـهـاٽل هو نہ تہ ڏينهن پورا هئا." مَمرَ بگهڙ ۽

رَڇ کي پنهنجو احوال ڏيندي چيو.

رڇَ چيو ”اِهو بُندِ چاهي، هن تہ سڄي وَڻ کي پاڙان کڏي لوڏي رکيو. مون کي شاباس ڏي جو پاڻ کي وڻ تي جهليو ويٺو هوس. اهو بہ ڀلو ٿيو جو آءُ وڻ تان ڪِري سندس وات ۾ ڪونہ پيس. گهوڙاڙي! ههڙي خطرناڪ بلا!“

بگهڙَ چيو: ”هن آفت، جيئرو وڻ پاڙئون پٽي اهڙي طريقي سان منهنجي مٿان اُڇليو، جو آسمان مان تڙڪات نڪري ويا، اهو منهنجو جگر هو، جو ڀڄي جان بچايم، اوهان کي ڪهڙي خبر!“

سيئي سرَ بچڻ تي خُدا جو شڪرانو مڃڻ لڳا ۽ چوڻ لڳا ”بيشڪ اهو اَجگر هو اَجگر! اهو راڪيءَ وارو لالو برابر ڪا وڏي بلا هو.“

پڙهندڙ نسُل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾عبدالله حسين ” اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻڪ ”لُڙهندَڙ نَسُل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ئي لکيو:

انڌي ماءُ ڄڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لُڙهندَڙ، ڪَڙهندڙ، ڪُڙهندڙ، ٻَرندڙ، ڪِرندڙ، ڪِرَندڙ، اوسيئڙو ڪَندَڙُ، ياڙي، ڪاٿُو، ياجوڪَڙُ، ڪاوڙيل ۽ وِڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان اِنهن سڀني وِچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان کڻي ڪمپيوُٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ناهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهَڻ ۽ هِڪَ ٻِئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻِڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پَڙهندڙ نَسل (پَنَ) ڪا بہ تنظيمَ ناهي. اُنَ جو ڪو بہ صدر، عُهديدار يا پايو وِجهندڙ نہ آهي. جيڪڏهن ڪو بہ شخص اهڙي دعوىٰ ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو ڪُوڙو آهي. نہ ئي وري پَنَ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو بِہ ڪُوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پَنَ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسُل وارا پَنَ بہ مختلِف آهن ۽ هوندا. اُهي ساڳئي ئي وقت اُداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وِڙهندڙ ۽ پڙهندڙ بہ ٿي سگهن ٿا. بين لفظن ۾ پَنَ ڪا خُصوصيءِ ۽ تالي لڳل ڪِلَب Exclusive Club نہ آهي.

ڪوشش اها هوندي تہ پَنَ جا سڀ ڪَم ڪار سَهڪاري ۽ رَضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي تہ ڪي ڪم اُجرتي بنيادن تي بہ ٿِين. اهڙي حالت ۾ پَنَ پاڻ هِڪَٻِئي جي مدد ڪَرڻ جي اُصولَ هيٺ ڏي وَٺُ ڪندا ۽ غيرتجارتي non-commercial رهندا. پَنَن پاران ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز digitize ڪرڻ جي عَملَ مان ڪو بہ مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نہ ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز ڪرڻ کان پو ٻيو اهم مرحلو وِرهائڻ distribution جو ٿيندو. اِهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو تہ ڀلي ڪمائي، رُڳو پَنَن سان اُن جو ڪو بہ لاڳاپو نہ هوندو.

پَنَن کي ڪُليل اڪرن ۾ صلاح ڏجي ٿي تہ هو وَسَ پٽاندڙ وڏِ کان وَڏِ ڪتاب خريد ڪَري ڪتابن جي ليکڪَن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي هِمتائِن. پر ساڳئي وقت عِلم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪَنهن بہ رُڪاوٽ کي نہ مڃن.

شيخ اَياز علمَ، ڄاڻ، سمجهہَ ۽ ڏاهپَ کي گيتَ، بيتَ، سِٽَ، پُڪارَ سان تَشبيهہ ڏيندي انهن سيني کي بَمن، گولين ۽ بارودَ جي مدِ مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو تہ:

گيتَ بہِ ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪَرن ٿا.

... ...

جئن جئن جاڙ وڌي ٿي جڳَ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇُپن ٿا؛
ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موتي مَنجهہِ پهاڙ ڇُپن ٿا؛

... ...

ڪالهہَ هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهہ نيلا پيلا آهن؛
گيتَ بہِ ڄڻ گوريلا آهن........

... ...

هي بيتُ اَٿي، هي بَمَ- گولو،
جيڪي بہ ڪٽين، جيڪي بہ ڪٽين!
مون لاءِ ٻنهي ۾ فَرَقُ نہ آ، هي بيتُ بہ بَمَ جو ساٿي آ،
جنهن رڻ ۾ رات ڪَيا راڙا، تنهن هَڏَ ۽ چَمَ جو ساٿي آ-

اِن حسابَ سان اڄ‌ڪلهہ‌ جي ٽهيءَ کي پاڻ تي اِهو سوچي مَڙهڻ تہ ”هاڻي ويڙهہ ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نہ وڃايو“ ناداني‌ءَ جي نشاني آهي.

پَنَن جو پڙهڻ عام ڪِتابي ڪيڙن وانگر رُڳو نِصابي ڪتابن تائين محدود نہ هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڄي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نِصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ بين

ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پَڙهندڙ نَسُل جا پَنَ سيني کي **چو، چالاءِ ۽ ڪينئن** جهڙن سوالن کي هر بَيانَ تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺَ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جوابَ ڳولڻ کي نہ رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اٽتر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان بہ پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي اِن سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا. بَس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏِسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون ڀاڪي پائي چيو تہ ”منهنجا ڀاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَـنَ پَـنَ جو پڙلاءُ“.
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)